

Pædagogiske læreplaner

Indledning

Personalet skal arbejde med Marte meo principperne, for herigennem at opnå, at børnene føler og oplever: tilknytning, tilhørsforhold, tryghed, omsorg, anerkendelse, forståelse og medinddragelse. Dette betyder, at børnene får de bedste lærings- og udviklingsbetingelser.

Personalet skal sørge for den gode stemning og for at skabe en kultur på stuen, hvor der lyttes og tales på skift. Personalet skal være gode rollemodeller for børnene.

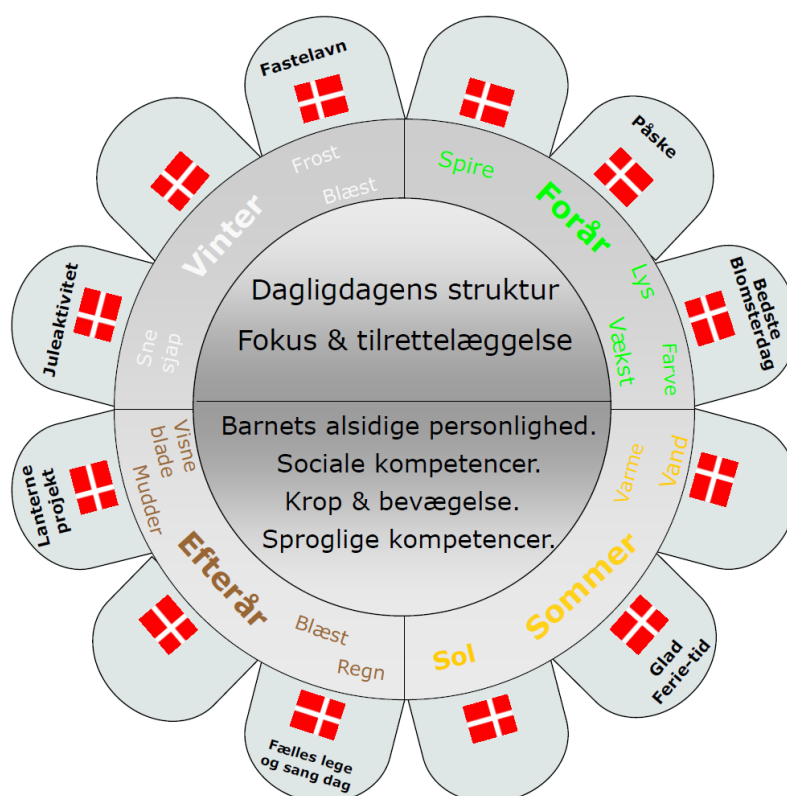
I indretningen, i planlægningen af de pædagogiske aktiviteter, i opdeling i legegrupper og i sammensætningen af børn skal det medtænkes, at der hele tiden skal være et fornuftigt lydniveau, der tilgodeser både sprogtilegnelse og trivsel generelt set.

Personalet skal arbejde med inklusion og dermed danne rammen om en fleksibel struktur og tilrettelæggelse af hverdagen. Det betyder, at alle børn skal rummes, også børn i udsatte positioner (børn med særlige behov). At være inkluderende er med andre ord en opgave for almen pædagogikken!

Inklusion = at blive medregnet og regnet med – alle har ret til det!

“Inklusion er ikke kun rettet mod børn med særlige behov eller børn i udsatte positioner. dvs. at inklusion er en betingelse for alles læring og udvikling” (Inklusionens pædagogik, Gyldendals bogklubber af Carsten Pedersen)

Himmelhøj-blomsten

Pædagogiske læreplaner

Pædagogisk målsætning for barnets alsidige personlighedsudvikling

Personalet skal skabe rammer for børnenes hverdag, som i alle detaljer og rutiner tager udgangspunkt i, at hvert enkelt barn støttes i at udvikle selvværd.

Børnene skal opleve, at have et **tilhørsforhold** og være en vigtig person i et fællesskab. Børnene skal opleve at være værdsat og at blive **genkendt** og **husket**.

Børnene skal kunne udfolde sig og afprøve deres potentialer. Hvert enkelt barn skal have mulighed for at forfølge egne ideer, skabe egne projekter, og opleve at få anerkendelse for deres indsats. Barnets "flow" skal understøttes af den voksne.

Børnene skal lære at **kunne sige til og fra**, at være opmærksom på egne grænser, og lære at formidle dem til andre på en hensigtsmæssig måde.

Børnene skal lære at anerkende og **respektere andres grænser** og behov.

Børnene skal lære, at **mennesker er forskellige**, og at vi alle skal respekteres som **ligeværdige**, uanset vores forskelle.

Børnene skal lære at **mærke** og at **forholde sig til alle slags følelser**, som f.eks. glæde, angst, ked af det osv., både hos sig selv og hos andre.

Delmål – hvad betyder det – hvad er vores rolle i forhold til ovennævnte?

At have et tilhørsforhold, blive genkendt og husket

- Vi gør opmærksom på, at vi ser barnet allerede, inden det kommer ind på stuen, og vi gør de andre børn opmærksom på, at "X" er på vej.
- Vi giver øjenkontakt og benævner, at barnet og familien er her, samt giver mulighed for dialog/samspil ved at tilbyde os til den ankomne.
- Vi støtter de andre børn i at give en positiv modtagelse og en positiv opmærksomhed. Vi bremser evt. negativ adfærd.
- Vi laver en del aktiviteter, hvor børnene på skift har tur eller bliver benævnt, så alle har været i fokus.
- Vi sørger for at fremhæve /anerkende det enkelte barn i gruppen, når det har hjulpet med en lille opgave, f.eks. dele madkasser ud til alle, eller når et barn vil trøste en kammerat, der er ked af det, osv.
- Vi laver fælles "morgengymnastik", navnesange – hvor alle børn på skift er i fokus.
- Barnets personlige ting, som barnets bog og dets garderobepads, har betydning for at høre til gruppen.

Pædagogiske læreplaner

At kunne sige til og fra samt respektere andres grænser

- I de daglige rutiner respekterer personalet, at børnene kan have forskellige behov, vi benævner det og giver anerkendelse for det. Eks. et barn har ikke brug for at deltage i fællessamling, men vil hellere sidde med sutten i sofaen. Barnets støttes i, at det er ok.
- Børn, som råber, skubber eller slår for at lægge afstand til andre, eller for at beholde legetøj, som den anden vil have, guides til en hensigtsmæssig måde at formidle sine ønsker på. Den voksne sætter ord på for barnet, og formidler kommunikation mellem børnene (ved brug af Marte meo principperne)
- Børn, som passivt lader andre børn skubbe sig til side, hjælpes til at sige fra og fastholde sin egen ret til at være til stede.

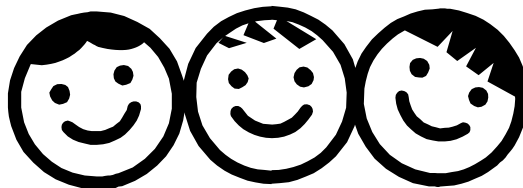
At mennesker er forskellige, men ligeværdige

- Personalet tager udgangspunkt i børnenes individuelle personligheder og giver plads til hver enkelt. Forskelligheder benævnes i en positiv ånd og med fokus på, at det er OK at være sådan.

At mærke og at forholde sig til alle slags følelser

Børnene skal altid mødes af voksne, der hjælper dem med at udvikle alle disse følelser og kompetencer ved at lytte, anerkende og guide barnet i en god stemning og i respekt for et enkelte barns personlighed.

- Vi hjælper og støtter børnene med at håndtere alle deres følelser ved at sætte ord på barnets følelser (lette som svære) i hverdagen. Vi hjælper med at sætte ord på barnets egen handling ved f.eks. at sige: "du bliver vred, kan jeg se, Sofie kan ikke lide, at du slår – prøv at se, hvor ked af det, hun bliver". Herefter hjælper vi barnets videre, og vi skal huske, at det er en udviklingsproces, som vi skal blive ved med at øve i hverdagen.
- Vi hjælper også den, der bliver forulempet, med at lære at sige fra – det gør vi voksne ved at italesætte følelsen, f.eks. stop "Sofie siger stop".

Pædagogiske læreplaner

Pædagogisk målsætning for barnets sproglige udvikling

Personale skal vide, at sproget er en forudsætning for at udtrykke sig og kommunikere og blive forstået af andre. Det sker ikke kun gennem det talte eller skrevne sprog, men også gennem aflæsning af kropssprog, afkodning af symbolik, tegn, eks. billeder, piktogrammer, ord, tal og andet. Dette er redskaber, der hjælper barnet til selvstændigt at kunne orientere sig i hverdagen.

Personalet skal lære børnene, at sproget skaber kontakt, og at det er nødvendigt at træne dialogen. Herigennem får børnene **skabt et fællesskab, et fællesmiljø, hvor der kan lyttes, tales, stilles spørgsmål, gives svar og være sprogligt aktive.**

Vi skal som personale møde barnet med forståelse og anerkendelse og lytte til dem, så de får mulighed for at udtrykke sig, så de frit kan/tør udtrykke deres meninger, følelser og tanker.

Personalet skal støtte børnene i at **sætte ord og begreber på de oplevelser, de har** i dagligdagen.

Personalet skal i hverdagen skabe rum for barnets sproglige kompetencer ved f.eks. at lege med ordene i rim & remser, den daglige snak og begyndende dialog, tegne, danse, synge, lege, gå ture, være i naturen, dramatisere, spille rollespil, fortælle og få fortalt historier.

Delmål – Hvad betyder det – hvad er vores rolle i forhold til ovennævnte?

Få skabt et fællesskab, et fælles miljø, hvor der kan lyttes, tales, stilles spørgsmål, gives svar og være sprogligt aktive.

- Vi skaber i dagligdagen et sprogudviklende fællesskab, f.eks. når vi spiser frokost, til samling og ved frugt-tid, hvor vi synger sanglege, laver lidt "morgengymnastik", hvor forskellige fagter (hænderne under bordet, eller på bordet mv.) understøttes med ord.
- Vi sætter os på gulvet og taler med børnene om det, vi gør og følger deres initiativ og sætter ord på det, de gør.
- Vi bruger ind i mellem sangkufferten/sprogkufferten, hvor børnene på skift vælger en figur, som fortæller, hvilken sang vi skal synge.
- Vi læser i forskellige bøger og snakker om billederne
- Vi træner sprogudviklingen, når vi går på tur og får fælles gode oplevelser og snakker om disse.
- I garderoben, hvor vi sørger for at være i øjenhøjde med børnene.
- Vi griber situationen ved barn/voksen kontakt, vi udnytter situationer i hverdagen, og opfordrer børnene til at formulere behov og ønsker: "jeg vil gerne bede om hjælp til.."

At sætte ord og begreber på de oplevelser, de har

- Vi opfordrer til at tale om konkrete oplevelser, ud fra fotos i barnets bog, vi sørger for at have dokumentation i børnehøjde mv.
- Vi forklarer situationer/oplevelser, ved bl.a. at være på sidelinjen i leg/aktiviteter børnene i mellem.

Pædagogiske læreplaner

Pædagogisk målsætning for barnets sociale udvikling

Personalet skal skabe rammer for barnets hverdag, så de lærer at begå sig i fællesskabet med andre mennesker.

Personalet skal støtte børnene i at **udvikle venskaber** og lære hvordan man kommer med i en gruppe og er en del af en gruppe.

Personalet skal støtte børnene i at udvikle evne til empati, tilknytning og sociale færdigheder, som er de tre vigtigste elementer indenfor den sociale udvikling.

Børnene skal kunne **udfolde sig i leg**, aktiviteter og **hverdagens struktur**, da det herigennem lærer **at kunne begå sig i fællesskabet**.

Personalet skal skabe et legemiljø, som er tilpas udfordrende for det enkelte barn/gruppen, for derigennem at: udforske, afprøve, være nysgerrig samt løse opgaver i samarbejde med andre.

Børnene skal lære at **give udtryk for egne følelser, grænser og behov**, men samtidig lære at **forstå og aflæse** og **respektere de andres behov, grænser og følelser**.

Personalet skal være gode og tydelige rollemodeller i dagligdagen.

Delmål – Hvad betyder det – hvad er vores rolle i forhold til ovennævnte?

At udvikle venskaber

- Vi benævner børnene ved navn i positiv tone og siger f.eks. "Se Sofie – hun hygger sig med at lege med dukkerne", således at vi skaber et fælles positivt fokus, og børnene bliver gjort opmærksom på de andre børn.
- Vi guider i legesituationer – turtagning/ at dele, sproglige udtryk, lytte, tale, tilbyde andre legemuligheder, legekammerater
- Vi er på forkant med det, der foregår, f.eks. ved at sætte os ned på gulvet og være til stede.
- Vi hjælper børnene med at spørge: "må jeg være med i legen?"

At udfolde sig i leg

- Vi bekræfter børnene i deres gode legeinitiativer i hverdagen, f.eks. i leg på rutsjebanen guider vi børnene, således at de kan vente på tur
- Vi giver inspiration til nye lege & aktiviteter og opfordrer til at være igangsat
- Vi følger barnets initiativ og spor – vi hjælper børnene med at se muligheder

I hverdagens struktur

- Vi orienterer børnene om, hvad vi skal og sørger for, at den daglige rytme er genkendelig.

Pædagogiske læreplaner

- Vi benævner os selv, ved at sige "jeg går lige ud i køkkener og henter en ske", så barnets ved, hvor den voksne er, og så børnene ved, at de kan stole på os.
- Vi vælger spisegrupper, samlingssidekammerat og vi yder voksenstøtte
- Vi laver aktivitetsgrupper
- Vi sørger for fast struktur på badeværelse, i garderoben – den voksne hjælper med at vedligeholde kulturen omkring dette.

At kunne begå sig i fællesskabet

- Vi sørger for den gode stemning ved at være bevidste om vores signaler, dvs. vores kropssprog, ansigtsudtryk og toneleje.
- Vi præsenterer og inviterer til fællesskab
- Vi er rollemodeller i forhold til fællesskabet – vi sætter ord på fællesskabet
- Vi støtter/ give tryghed til at tage et lille skridt – i barnets tempo
- Vi giver redskaber til at begå sig, f.eks. ved at forberede og give tegn

At give udtryk for egne følelser, grænser og behov

- Vi sætter ord på børnenes følelser, handlinger og behov.
- Vi sætter ord på alle relevante følelser, benævner også egne følelser
- Vi er opmærksomme på at fortælle barnet det, der skal gøres, det barnet må
- IKKE DET, barnet ikke skal – f.eks. bide/slå/løbe, men altid guide barnet i den rigtige retning
Vi er bevidste om at vælge vores reaktion – og dosere rigtigt, f.eks. i forhold til toneleje, når vi f.eks. skal stoppe en uacceptabel handling

At forstå og aflæse og respektere de andres behov, grænser og følelser

- Vi gør opmærksom på, når et barn f.eks. bliver ked af det og forsøger i situationen at lære dem at aflæse de andres kropssprog ved at sætte ord på det (dette er en langvarig udviklingsproces, som kræver mange gentagelser i hverdagen)
- Vi hjælper med at sætte ord på behov, grænser og følelser
- Vi er opmærksomme på at skabe forståelse mellem børnene

Pædagogiske læreplaner

Pædagogisk målsætning for barnets udvikling indenfor krop og bevægelse

Barnet bruger krop og bevægelse som et redskab til at erobre verden. Kroppen er udgangspunkt for barnets læring og forståelse af sig selv.

Personalet skal skabe rammer for, at børnene kan blive fortrolige med deres krop og derigennem udvikle motoriske færdigheder.

Personalet skal have fokus på, at kroppen er barnets værkstøj, idet de fortrinsvis lærer ved at røre og gøre, dvs. taktilt og kinæstetisk.

- Den taktile sans = følesansen/berøring
- Den kinæstetiske sans = kontrol og præcise bevægelser

Personalet skal skabe et inspirerende, spændende og udfordrende legested, både inde og ude. Derigennem giver vi mulighed for at anvende og stimulere alle barnets sanser, smags-, lugte-, høre-, syn- og følesansen, samt til udvikling af fin- og grovmotorik.

Personalet skal give børnene mulighed for at veksle mellem selvstændig udforskning, voksenstøttende/guidende og voksenstyrede aktiviteter. Derigennem udvikler barnet lysten til at lege og bevæge sig, til at bruge kroppen og fantasien.

Personalet skal gennem krop og bevægelse give børnene oplevelsen af forskellen på spænding og afspænding.

Det enkelte barn skal opleve glæde ved at bevæge sig, da barnet derigennem udvikler kropsbevidsthed, selvtillid og sociale kompetencer.

Delmål – Hvad betyder det – og hvad er vores rolle i forhold til ovennævnte?

At skabe rammer for, at børnene kan blive fortrolige med deres krop - udvikle motoriske færdigheder

- Vi lærer børnene kropsbevidsthed ved at lege forskellige lege, sanglege, hvor vi viser og rører ved forskellige kropsdele, og lærer hvad vi kan bruge kroppen til, f.eks. hoppe, klappe, trampe.
- Vi bruger situationen ved puslebordet, samt ved af og påklædning, til at snakke om kroppen
- Vi opfordrer børnene til selv at kravle op og ned af stole, op i krybber, når vi kan se, de er klar til at forsøge
- Vi bruger inde madrasser og puder til at boltre sig på, slå kolbøtter, bruger motorikrummet, gå balancegang, bruger ribber, danser osv.

Kroppen er barnets værkstøj, lærer at røre og gøre, dvs. taktilt og kinæstetisk.

- Vi giver børnene mulighed for at røre ved forskellige materialer, f.eks. når vi er på tur, sten, fjer, regnorme, snegle, svampe osv.
- Vi rører ved bøger med forskellige struktur, blød, hård, rillet osv.

Pædagogiske læreplaner

- Vi sørger for, at børnene får erfaring med varme, kulde, blæst, regn, sne osv.

Et inspirerende, spændende og udfordrende legested, både inde og ude

- Vi bruger de rekvisitter og muligheder, vi har, og ser på, hvad der interesserer børnene, f.eks.:
 - i motorikrummet: laver en udfordrende forhindringsbane
 - på legepladsen: laver gode, sjove sanglege, balancere på hegn, sten mv.
 - ture i nærområdet: gå i ujævnt terræn, løbe op og ned ad bakker

Til udvikling af fin- og grovmotorik

- Vi udvikler og understøtter børnenes finmotorik ved brug af f.eks.: modellervoks, perler, tegne, fingermaling, puslespil, bygge med Lego
- Vi udvikler og understøtter børnenes grovmotorik ved f.eks. at opfordre til at kravle, løbe, trille, hoppe, hinke og gå balancegang

Give mulighed for at veksle mellem selvstændig udforskning, voksenstøttende/guidende og voksenstyrede aktiviteter

Give børnene oplevelsen af forskellen på spænding og afspænding.

At udvikle kropsbevidsthed, selvtillid og sociale kompetencer.

Pædagogiske læreplaner

Pædagogisk målsætning for barnets kulturelle udtryksformer og værdier

Kulturel viden er det fordomsfri blik, vi møder verden med. Det kræver en stor indsigt og forsigtighed, at udfordre børnene på dette område, for at undgå at videregive egne for forståelser.

I vores arbejde med dette lærerplanstema handler det om; kultur for børn, kultur med børn og kultur af børn.

Kultur for børn: Der hvor børnene bliver præsenteret for forskellige kulturelle oplevelser og indtryk såsom; musik, sang, teater, film, litteratur, koncerter, kunst, It og medier og æstetik. Æstetik er den del af det kulturelle, der beskæftiger sig med kreative og kunstneriske udtryksformer.

Kultur med børn: Der hvor børnene selv har mulighed for at være deltagende / medaktører, som kan give dem inspiration til de forskellige udtryksformer.

Kultur af børn: Der hvor børnenes kulturelle indtryk kommer til udtryk igennem deres; leg, fantasi, kreativitet og krop og bevægelse.

I æstetisk sammenhæng, er sanseligheden det, der skaber mening. Derigennem lærer børnene, at skelne mellem og udtrykke, hvad de synes er pænt og grimt. De skal i hverdagen præsenteres for forskellige figurer, almindelige figurer, som er både 2 og 3 dimensionelle. De skal have mulighed for, at erfare forskellige materials anvendelse og muligheder, f.eks. ler eller modellervoks, hvor der pludselig er dybde i tingene. Børnene skal kunne magte at placere, orientere og navigere i rummet og have erfaringer med "bagsiden" dvs. det man ikke lige ser.

Vi lever i en foranderlig og mangfoldig verden med forskellige kulturer og kulturelle udtryksformer, traditioner og værdier. Derfor er det vigtigt, at vi skaber rummelighed og respekt for det anderledes. Jo flere kulturelle møder og oplevelser, jo bredere og mere nuanceret, bliver børnenes opfattelse af dem selv og andre og vores verden.

Personalet skal **præsentere og støtte børnene i, at eksperimentere og lege med hele spektret af udtryksformer.**

Børnene skal have mulighed for at **deltage i kulturelle og lokale kunstneriske tilbud.** Her tænkes; teater, kunst, dans, musik/sang, udstilling, film ol.

Børnene skal have mulighed for at **udtrykke deres; følelser og tanker, ideer og fantasier** både sprogligt og kreativt.

Børnene skal i hverdagen **have erfaring med forskellige materials anvendelse og muligheder,** dvs. lære om farver, hvordan man tegner, maler, klipper og klistrer.

Personalet skal i dagligdagen være bevidste om, at være gode rollemodeller. Dvs. at vi skal være rummelige, åbne og **respekttere kultur og kulturforskelle.** I den forbindelse er det vigtigt, at vi er bevidste om, at **lade børnene danne deres egne oplevelser og indtryk.**

Personalet skal i løbet af kalenderåret præsentere børnene for de **forskellige traditioner, højtider og værdier,** som vi fejrer såsom; fastelavn, påske, Himmelhøjs "Bedste blomsterdag og glad ferietid", jul m.fl.

Pædagogiske læreplaner

Personalet skal i dagligdagen tænke **æstetik og lærings-/børnemiljø ind i måden vi indretter og udsmykker huset/stuen på.**

Delmål - hvad betyder det - hvad er vores rolle i forhold til ovennævnte?

Præsentere og støtte børnene i, at eksperimentere og lege med hele spektret af udtryksformer.

- Vi lader børnene afprøve og eksperimentere ved at; klippe, tegne, klistre, male, pynte, forme med forskellige materialer.
- Vi laver aktiviteter og lege, hvor børnene får erfaring med at; se, føle, sanse, lytte, navigere inde og ude. Det gør vi ved f.eks. at: lege gemmelege, bygge/konstruere huler, opleve de forskellige årstider, give sanseoplevelser i form af sansebaner, sansekasser, smagsoplevelser m.m.
- Vi skaber et miljø, hvor børnene både i strukturerede og ustrukturerede sammenhænge, kan udtrykke sig via bl.a.; musik, sang, fortælling, dans, rytme, bevægelse, rim og remser.
- Vi giver i dagligdagen børnene plads og rum til, at skabe deres egen leg og fantasi.
- Vi synger/ leger sanglege og prioriterer gentagelser af disse, således at børnene får mulighed for, at lære sange og melodier udenad.

Deltage i kulturelle og lokale kunstneriske tilbud.

- Vi går jævnligt på biblioteket og låner litteratur, musik og historier (cd), ser film/teater.
- Vi tager indimellem på udflugt og går jævnligt ture i nærmiljøet til bl.a. kirken, Trollskoven, Brugsen, de grønne områder, og gårde med dyr (køer, heste, høns m.fl.)
- Vi holder en årlig fælles aktivitets/bevægelsesdag med andre institutioner i Fensmark.

Udtrykke følelser, tanker, ideer og fantasier.

- Vi giver børnene mulighed for at kunne udtrykke deres; følelser, tanker, ideer og fantasier ved, at være nærværende, lyttende og gribe børnenes initiativer og evt. spørge ind til disse.

Have erfaring med forskellige materials anvendelse og muligheder.

- Vi lærer børnene om farver ved f.eks. at; synge farvesang med rekvisitter i de forskellige farver, snakke med børnene om farverne f.eks. på vores tøj, legetøj, når vi maler og tegner osv.
- Vi lader børnene male og dekorere med forskellige materialer såsom; perler, palietter, glimmer og servietter, når vi f.eks. laver lanterner af syltetøjsglas.

Pædagogiske læreplaner

Respekttere kultur og kulturforskelle.

- Vi sørger for, at inddrage anderledes kultur i dagligdagen ved f.eks. at; låne litteratur om dette emne med billeder af både mørke og lyse mennesker, vi ser film om andre kulturer, vi har dukker med både lys og mørk kulør.
- Vi viser børnene, at vi som rollemodeller respekterer de kulturforskelle vi møder ved, at være åbne, imødekommende og forstående overfor anderledes kultur i forhold til f.eks.; traditioner, mad, opdragelse, sprog, påklædning m.m.

Lade børnene danne deres egne oplevelser og indtryk.

- Vi er i dagligdagen bevidste om, at holde vores egne meninger for os selv, så vi undgår, at videregive egne for forståelser og dermed påvirke børnenes oplevelser og indtryk.

Forskellige traditioner, højtider og værdier.

- Vi sørger for, at lære børnene om de forskellige højtider og traditioner ved, at medinddrage børnene aktivt og kreativt, f.eks. til jul, hvor vi; synger julesange/salmer, laver julebag, klipper julepynt til udsmykning på juletræet og stuerne, kirkebesøg, spiser risengrød og holder julebal osv.
- Vi medinddrager børnene i husets egne traditioner, kultur og værdier, ved at prioritere og videreudvikle i et spændende og engageret forum, f.eks. vores "bedste blomsterdag", sommerfest, hvor de ældste børn optræder, lanternefest m.fl.

Det æstetiske udtryk – lærings-/børnemiljø.

- Vi er bevidste om, at læringsmiljø er en uadskillelig del af pædagogikken og har stor betydning for, hvordan barnet udfordres læringsmæssigt, dvs. at vores rum indrettes og udsmykkes i forhold til de lærings- og erkendelsesmål, der arbejdes med på stuerne.
- Vi er bevidste om det æstetiske udtryk, når vi bl.a.; hænger børnenes egne kreative malerier, tegninger, fotos af dem selv o.l., op i børnehøjde.
- Vi indretter børnenes rum/stue således, at det er overskueligt hvad der skal være hvor, så der er orden i legetøjet og materialerne og børnene ved, hvor tingene hører til, når der skal ryddes op.
- Vi indretter vores hus/stue, så det fremstår lyst, rent og overskueligt, således at børnene har nemt ved, at overskue og navigere i rummene.

Pædagogisk målsætning for barnets udvikling indenfor naturen og naturfænomener.

Barnets udgangspunkt for **at forstå vores verden er også forståelsen af den natur vi lever i og har ansvaret for**. Oplevelser i naturen har stor betydning for den følelsesmæssige, mentale og fysiske udvikling.

- Personalet skal være aktive, engagerede, nysgerrige og have **ro** og nærvær **til at fordybe sig sammen med børnene**.
- Personalet skal udvise glæde og interesse og ansvarlighed for naturen. Vi skal kunne formidle viden om dyr, planter og miljø.
- Personalet skal give børnene erfaringer med naturens 4 elementer: jord, ild, vand og luft.
- Personalet **skal give børnene** en begyndende **forståelse af førmatematiske begreber**; som f.eks. større end, mindre end, flere og færre osv.
- Personalet skal give mulighed for at **stifte bekendtskab med naturvidenskabelige arbejdsmetoder**. Arbejdsmetoden omfatter følgende faser:
 - At undre sig
 - At indsamle
 - At undersøge og bearbejde
 - At erfare
 - At stille nye spørgsmål

Arbejdsmetoden anvendes f.eks. når børn undrer sig over noget i naturen, samler det ind, undersøger det og bliver klogere på det – med hjælp fra de voksne.

Børnene får en begyndende forståelse af rytmer og cyklus. Det være sig både biologiske rytmer, årstidens rytme, dagens rytme, forskellige rækkefølger af hændelser.

- Personalet skal bruge naturens muligheder som et **fælles tredje**, for at opnå udviklingen af f.eks. sociale kompetencer, motorik og bevægelse, sproglige udvikling og sundhed m.m.
- Børn og personale skal ud i naturen og bruge **alle deres sanser, navnlig at få brugt deres nærsanser**. Dvs. lugte, smage og følesanserne, hvilket er med til at fremme nysgerrigheden, iagttagelsesevnen, koncentrationsevnen, indlevelsessevnen og sansemotorikken.

Delmål – hvad betyder de og hvad er vores rolle i forhold til ovennævnte?

At forstå vores verden er også forståelsen af den natur vi lever i og har ansvaret for.

- Vi lærer børnene at færdes i naturen på en ansvarlig måde, dvs. vi snakker om naturen og sammen finder ud af hvordan vi tager vare på den. F.eks. være god ved dyrene og smide skæller i skraldespanden.

Ro til at fordybe sig sammen med børnene.

- Vi inspirerer børnene til at udforske naturen ved hjælp af f.eks. forstørrelsesglas, net, gåture i nærmiljøet m.m.
- Vi indsamler naturmaterialer f.eks. sten, grene, grankogler, kastanjer osv. når vi er på gåture, som vi bruger kreativt.

Pædagogiske læreplaner

Give børnene forståelse af førmatematiske begreber.

- Vi lærer børnene at sortere legetøjet f.eks. biler, klodser samt, at kunne huske kendte arbejdsgange og rækkefølger og at kunne sortere ting i farver og former.

Stifte bekendtskab med naturvidenskabelige arbejdsmetoder.

- Vi giver børnene mulighed for at eksperimentere med årsag/virkning. F.eks. hvad sker der med fjeren i blæsten eller når vi puster til den.
- Vi skaber mulighed for at børnene får kendskab til at lave små eksperimenter med de 4 elementer – luft, ild, jord og vand. F.eks. med vand – kan det bære en appelsin? Hvad går til bunds? hvad kan flyde?

Begyndende forståelse af rytmer og cyklus:

- Vi snakker med børnene om dagens forløb ved hjælp af piktogrammer.
- Vi lærer om ugedage, måneder, årstidernes skiften, alfabetet m.m. det gør vi ved at snakke med dem om de forskellige overbegreber og bruge dem i hverdagen.

Fælles tredje

Vi giver børnene mulighed for at bruge legepladsen og nærmiljøet til at udfolde sig:

- Fysisk: at rulle på bakker, balancegang m.m.
- Sprogligt: daglig dialog, sang/sprogkufferter m.m.
- Socialt: ved at hjælpe hinanden og samarbejde i oplevelserne i naturen m.m.

Bruge alle deres sanser, navnlig at få brugt deres nærsanser.

- Vi giver børnene mulighed for at lege med alle sanserne, specielt nærsanserne ved at lade dem eksperimentere med ting de kan smage, lugte og føle.